

KOIRASI *Ja* SINÄ

KOULUTUKSELLA PAREMPAA KUMPPANUUTTA

Sanotaan, että koira on ihmisen paras ystävä. Hyvä kumppanuus koirakaverin kanssa ei kuitenkaan synny itsestään, vaan siihen on paneuduttava ja sen eteen on tehtävä työtä. Koira ei synny panta ja hihna kaulassa, joten omistajan on koulutettava koiralleen perustaidot, joiden avulla yhteiselo sujuu mukavasti.

Hyväksi koirakouluttajaksi oppii vain kouluttamalla. Kouluttajan tulee tuntea koulutuksen perusteet ja oppimisteorian aakkoset. Omistajan tulee tutustua myös koiran elekieleen ja ottaa se huomioon kaikissa tilanteissa. Tässä esitteessä käydään lyhyesti läpi koirien kouluttamisen periaatteet ja annetaan vinkkejä alkuun pääsemiseksi.

TURVALLINEN OLO OPPIMISEN EDELLYTYKSENÄ

Koiran aivojen koko on sama kuin nelikuisella sudenpennulla. Koira kaipaa huoltajaa eli resurssien portinvartijaa. Omistajan tulisi siksi olla koiralleen ennen kaikkea huoltaja, joka luo ystävällisen, turvallisen ja positiivisen ilmapiirin sekä kannustaa ja palkitsee koiraa toimimaan halutulla tavalla.

Oppiminen on aina yksilöllistä ja siihen vaikuttaa moni tekijä. Tunneoppiminen on aina mukana oppimisessa: oppimisilmapiirin tulee olla turvallinen ja rauhallinen. Omistajan mielialat tarttuvat eläimeen, ja jos tilanne on koiran mielestä epämiellyttävä ja ahdistava, se ei opi. Tärkeintä, mitä hyvä kouluttaja voi antaa koiralle, on turvallisuuden tunne. Hyvä kouluttaja on luotettava, johdonmukainen, kannustava, palkitseva, rauhallisen itsevarma ja annostelee sopivassa suhteessa rakkautta ja rajoja. Koiran kouluttamisessa ei saa käyttää koskaan väkivaltaa.

Eläin oppii kaiken aikaa ja kuten ihminenkin, yrityksen ja erehdyksen kautta. Koira käyttäytyy kaikissa tilanteissa niin kuin se kokee kannattavimmaksi. Niitä asioita, joita se ei koe kannattavaksi, se välttelee. Muistathan, että koiran oppimiseen vaikuttaa sen oppimishistoria ja terveydentila: koira ei opi, mikäli se on sairas tai stressaantunut.

KOIRAN ELEKIELI TUTUKSI

Koiran elekielen signaalit voidaan jakaa kolmenlaisiin:

- 1 Rauhoittaviin, joita on yli 30 erilaista, kuten pään tai koko vartalon kääntäminen, haukottelu, kirsun nuoleminen, silmien räpyttely, maan haistelu.
- 2 Karkottaviin, kuten pieneksi tai suureksi tekeytyminen, murina, tuijotus.
- 3 Hyökkääviin, kuten hyökkäämisen eri asteet - ilmaan näykkäisy, pureminen - tai pakeneminen.

Seuraa aina koiran kehoa kauttaaltaan, sen eleitä ketjuna ja huomioi myös konteksti. Tarkkaile, ovatko koiran lihakset jäykät vai rennot, ja huomaa koiran liikkuminen, pysähtyminen ja muut muutokset. Elekielessä on jonkin verran yksilöllisiä ja rotukohtaisia eroja - selvitä, miten juuri sinun koirasi viestii.

Palkkiona voidaan käyttää ruokaa, nameja, leluja, leikkiä, mitä vain, mitä koira kovasti haluaa.

PALKITSEMINEN JA MOTIVOINTI

Monet eläintenkoulutusmenetelmät perustuivat aiemmin pakottamiseen ja rangaistuksiin: eläintä rangaistiin, kun se teki ihmisen mielestä väärin. Nykyisin ammattimainen koulutus perustuu eläinten käyttäytymistieteiden tuomien tutkimusten mukaisesti motivointiin ja toivotun käyttäytymisen vahvistamiseen. Kouluttajan tulee tutustua koulutettavaan koirayksilöön muun muassa sopivien palkkioiden löytämiseksi.

Ruoka on koiralle usein hyvä palkkio. Erilaiset terveelliset kuivatuotteet, kuivatut tai keitetyt lihapalat tai sisäelimet ovat suositeltavia herkuja. Herkut pilkotaan pieniksi palasiksi helposti saataville. Muita koiraa motivoivia palkkioita ovat muun muassa leikkiminen, silittely, rapsutus, kehuminen ja hieronta.

Palkkiot voivat olla myös toiminnallisia, kuten esimerkiksi pääsy hihnassa eteenpäin hajun, koiran tai ihmisen luo, tai vaikkapa pääsy uimaan tai agility-esteille.

Palkkion oikea ajoitus on tärkeää. Palkkion on tultava juuri sillä sekunnilla, kun koira tekee oikein. Palkkiomerkki on kätevä apuväline, kun opetetaan uutta asiaa. Merkki ehdollistetaan koiralle tarkoittamaan: nyt teit oikein, tästä seuraa heti palkkio. Palkkiomerkkinä voidaan käyttää naksutinta tai muuta äänimerkkiä (esim. JES, kielen naksautus, pssst). Merkin jälkeen koira palkitaan välittömästi. Palkkion antamisessa tulee huomioida myös palkittamisen suunta – taakse, eteen, viereen. Palkkion suunta viimeistelee koulutettavan liikkeen.

KOULUTUKSEN PERIAATTEET:

- 1 Ehkäise ei-toivottu käytös, älä altista koiraa tilanteille, joissa ei-toivottua käytöstä ilmenee.
- 2 Suunnittele konkreettinen käytös, jonka haluat kouluttaa.
- 3 Käytä kullekin yksilölle sopivia palkkioita sekunnintarkasti oikein.
- 4 Pilko iso tehtävä pienemmiksi palasiksi ja kouluta vaiheittain tavoitteellisesti.
- 5 Jätä ei-toivotut käytökset palkitsematta, palkitse vain onnistumisista.

KOULUTUKSEN ALOITTAMINEN

Koiran kouluttaminen kannattaa aloittaa heti pentuna, viimeistään silloin, kun se saapuu uuteen kotiin. Koulutusympäristön tulee olla helppo ja rauhallinen. Tehtävien tulee olla helppoja ja niitä vaikeutetaan vähitellen. Oppimiseen tarvitaan paljon toistoja. Kun koira osaa koulutetun asian, voidaan koulutusta jatkaa haasteellisemmassa ympäristössä.

Koulutuksessa on tärkeää huomioida riittävät tauot. Koulutuksen kestoksi riittää 1-2 minuuttia kerrallaan niin, ettei koira ehdi kyllästyä. Treenit voidaan toteuttaa myös sarjoissa esimerkiksi 3 x 2-10 toistoa tai voitte treenata 5 minuutin pätkiä useamman kerran päivässä.

Vahvista haluamaasi käytöstä palkkiolla muistaen ajoitus. Muista, että koira oppii vääristäkin yrityksestä: ei-toivottu käyttäytyminen sammutetaan jättämällä palkitsematta.

KOULUTUSMENETELMIÄ

SHAPING on koulutusmenetelmä, jolla koira oppii yrittäksen ja erehdyksen kautta. Kouluttaja suunnittelee tehtävän aluksi niin helpoksi, että koira yrittää helposti haluttua asiaa. Kouluttaja muo-
vaa koiran käytöstä toivotunlaiseksi palkitsemalla vain toivotut liikkeet ja ajoittamalla vahvisteen sekunnilleen oikeaan hetkeen. Shapingin avulla on mahdollista hioa pieniäkin yksityiskohtia.

HOUKUTTELU Koiraa houkutellaan tekemään toivottu liike esimerkiksi namin tai lelun avulla. Houkuttelua voi käyttää apuna esimerkiksi vaikeissa liikkeissä, kuten agility-esteissä tuomaan nopeutta. Koira houkutellaan tekemään vaikea liike ensin muutaman kerran, jonka jälkeen jatketaan muilla menetelmillä.

SIEPPAAMINEN ELI POIMIMINEN Tässä menetelmässä kouluttaja poimii koiran käytöksestä sellaisia haluttuja käytöksiä, joita se tekee luonnostaan, ja vahvistaa niitä, esim. istuminen, makaaminen, luokse tulo, rauhassa katsominen, lähellä käveleminen. Kun koira toteuttaa kyseistä käytöstä, se palkitaan.

KOHDENTAMINEN Kohdentamisessa koira koulutetaan koskettamaan jollain kehonosallaan (esimerkiksi tassulla, kuonolla tai vatsalla) johonkin asiaan, esimerkiksi kosketuskeppiin. Tämän jälkeen kosketuskeppiä voidaan hyödyntää uusin asioiden kouluttamiseen.

VIHJESANAN LISÄÄMINEN Jokaisen sanan merkitys on erikseen opetettava koiralle. Opetta ensin toiminta palkitsemalla toivotut liikkeet pienissä erissä. Lisää vihjesana aluksi juuri kun eläin on tekemässä halutun liikkeen. Kun sanaa on opetettu toistoilla, palkkio annetaan enää vain silloin, kun koira vihjeestä tekee liikkeen.

VIDEOITA TÄRKEIMMISTÄ PERUSTADOISTA

Alla olevista linkeistä löydät muutamia koiran peruskoulutukseen liittyviä videoita.

Lähellä pysyminen: hihnäkäytöksen perusteita
www.koiranomistajanperuskurssi.fi/fi/koira-kotona/ohjeita-tarkeimpien-taitojen-opettamiseen/hihnakaytos

Pannan tai valjaiden kouluttaminen
www.koiranomistajanperuskurssi.fi/fi/koira-kotona/koiran-ulkoilutus/varusteet-ulkoilutukseen

Hoitotoimenpiteiden kouluttaminen
drsophiayin.com/videos/entry/training_a_dog_to_enjoy_toenail_trims

Luopuminen
drsophiayin.com/videos/entry/training-your-dog-to-leave-it

LISÄÄ VINKKEJÄ KOIRASI KOULUTTAMISEEN

Vinkkejä saat muun muassa erilaisilla pentukurssilla. Muistathan, että koira oppii kaikista kokemuksistaan, myös huonoista. Varmista aina kouluttavan tahon taustat ja koulutuskokemus, jotta koulutuskokemus on koirallesi ja sinulle myönteinen ja suhdettanne lujittava. Kouluttajaksi kannattaa valita opetusministeriön hyväksymän eläintenkouluttajan ammattitutkinnon suorittanut henkilö. Lisätietoa ammattitutkinnoista saa Suomen eläintenkouluttajat ry:n nettisivuilta: www.elaintenkouluttajat.com/

ESITTEEN TOTEUTUS:

Eläinsuojeluyhdistysten Kummit ry www.esyjenkummit.net
Koira- ja kissakoulu Heiluva Häntä www.heiluvahanta.fi

KUVAT: Leila Mojtahedi

ESITE LADATTAVISSA: www.esyjenkummit.net sekä www.sey.fi/julkaisut/tilattavat-esitteet/muut-koira-aiheiset-esitteet

LISÄTIETOA: Tuire Kaimio: Pennun kasvatus / Tommy Wiren:

Onnistu koirasi koulutuksessa / Tommy Wiren: Hienosti hihnassa / Morten Egtvedt & Cecilia Koste: Naksutinkoulutusta koirallesi.